

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 212/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou Mgr. Vandou Durbákovou, advokátska kancelária, Krivá 23, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 71/2015 a jeho rozsudku z 18. mája 2022, ako aj proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 6 To 71/2022 z 15. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 3, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 12 a čl. 13 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „dohovor proti mučeniu“), ako aj čl. 2 písm. c) a e) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ďalej len „dohovor o diskriminácii žien“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 71/2015 a jeho rozsudkom z 18. mája 2022, ako aj uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 To 71/2022 z 15. novembra 2022. Požaduje ďalej, aby boli rozsudok okresného súdu a uznesenie krajského súdu zrušené a vec bola vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Domáha sa tiež priznania finančného zadost'učinenia vo výške 12 000 eur spoločne a nerozdielne od okresného súdu a krajského súdu do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu, ako aj náhrady trov konania vo výške 442,38 eur spoločne a nerozdielne od okresného súdu a krajského súdu na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených listinných dôkazov vyplýva nasledovný skutkový stav veci:

3. V trestnom konaní vedenom na okresnom súde proti bývalému manželovi sťažovateľky a otcovi maloletých detí [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloleté deti“) [REDAKOVANÉ] (ďalej len

„bývalý manžel“) pod sp. zn. 5 T 71/2015 pre podozrenie zo spáchania zločinu týrania blízkej a zverenej osoby bola sťažovateľka v procesnom postavení poškodenej. Bývalý manžel sa mal dopustiť trestnej činnosti v čase od septembra 2012 do 4. júla 2014, keď sťažovateľka žila s bývalým manželom v byte na [REDAKOVANÉ], ako aj v byte na [REDAKOVANÉ], resp. na [REDAKOVANÉ].

4. Uvedeného zločinu sa mal bývalý manžel dopustiť tým, že v označenom období psychicky a fyzicky týral sťažovateľku a maloleté deti tým spôsobom, že pod vplyvom alkoholu opakovane slovné napádal sťažovateľku, vulgárne jej nadával, zosmiešňoval ju, ponižoval, pohrdavo s ňou zaobchádzal, vyhrážal sa jej zabitím, fyzicky ju napádal tak, že ju rukami bil po tvári a rukách, chytil ju pod krk, škrtil, sácal a kopal do nej, udieral ju o dvere a nábytok, vyvolával v nej strach a stres neopodstatnenou kontrolou toho, kde sa nachádza a s kým, čo má oblečené, kontroloval aj jej spodnú bielizeň a mobilný telefón, vyžadoval, aby sedela doma pri ňom, po hádkach a bitkách si vynucoval pohlavný styk tvrdením, že ak nechce mať sex s ním, tak to preto, že už mala iného, čím týmto svojim dlhodobým a intenzívnym správaním vyvolal u sťažovateľky strach a stres, ktorý sa vyvinul do syndrómu týranej ženy s následkami na fyzickom a psychickom zdraví, pričom u maloletých detí spôsobil vznik posttraumatickej stresovej poruchy a syndrómu týraného dieťaťa ako emočnej reakcie na jeho správanie, keďže boli svedkami násilného správania, čo do značnej miery ohrozovalo ich fyzické a psychické zdravie, morálny vývin a obmedzovalo ich bezpečnosť.

5. Okresný súd na hlavnom pojednávaní 15. apríla 2016 vyhlásil rozsudok, ktorým bývalého manžela spod obžaloby oslobodil s tým, že skutok nie je trestným činom.

6. Na základe odvolania prokurátora uznesením krajského súdu č. k. 6 To 74/2016 z 27. októbra 2016 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie s tým, aby ju opätovne prejednal a rozhodol v inom zložení senátu.

7. Okresný súd v inom zložení senátu 8. septembra 2021 vyniesol nový rozsudok, ktorým bývalého manžela opäť spod obžaloby oslobodil s tým, že nebolo dokázané, aby sa stal skutok, pre ktorý je stíhaný.

8. Na podklade odvolania prokurátora uznesením krajského súdu z 28. januára 2022 bol rozsudok okresného súdu opäť zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru krajského súdu dosiaľ vykonané dokazovanie treba doplniť krajským súdom v uvedenom rozsahu.

9. Okresný súd (viazaný názorom krajského súdu) dokazovanie doplnil a na hlavnom pojednávaní 18. mája 2022 vyhlásil v poradí tretí rozsudok, ktorým bývalého manžela opätovne oslobodil spod obžaloby s tým, že skutok nie je trestným činom.

10. Podľa názoru okresného súdu nebolo jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností preukázané naplnenie zákonom vyžadovaných znakov skutkovej podstaty zločinu týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by bývalý manžel konal spôsobom naplňujúcim pojmové znaky skutkovej podstaty týrania podľa § 208 Trestného zákona. Poukázal na výpoveď samotnej sťažovateľky uvádzajúcej, že rovnako ako bývalý manžel, aj ona na neho fyzicky zaútočila, vyhrážala sa mu a nadávala mu, pričom ani v jednej výpovedi neuviedla, že by bývalý manžel týral ich maloleté deti. Rovnako ako bývalý manžel aj sťažovateľka pripustila, že na nich zakričal a raz dal synovi facku, z čoho nemožno vyvodiť záver o týraní detí a o spôsobení traumy. V tom zmysle napokon

vypovedali aj maloleté deti, ktoré sa zmieňovali aj o vzájomných hádkach rodičov. Čo sa týka posttraumatickej stresovej poruchy u sťažovateľky, ktorú konštatoval znalec PhDr. Beleš, táto je sporná, pretože (ako to vyplynulo z lekárskej správy psychiatricky MUDr. [REDAKOVANÉ]) sťažovateľka trpela poruchami psychiatrického spektra už od roku 2010 a ku jej správaniu (odpadávala v prípadoch, keď mala konflikt alebo sama situáciu ako konfliktnú vyhodnotila) sa v tomto smere vyjadřila aj jej matka. Sťažovateľke, ale ani maloletým deťom nebola nariadená žiadna liečba, ktorá by mala byť potrebná v súvislosti s konaním bývalého manžela v prípade, že by mala za následok vznik psychických porúch. Je preukázané, že v rodine bývalého manžela a sťažovateľky dochádzalo k nezhodám a vzájomným fyzickým a verbálnym útokom. Tento fakt okresný súd nespochybňuje, avšak práve pre dokázanú vzájomnosť takéhoto konania sťažovateľky a bývalého manžela (sťažovateľka ani neiniciovala trestné stíhanie bývalého manžela) neustálil, že ide o prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, ktorého by sa mal bývalý manžel dopustiť vo vzťahu či už k sťažovateľke alebo k maloletým deťom.

11. Proti rozsudku okresného súdu podal prokurátor odvolanie, ktoré bolo uznesením krajského súdu č. k. 6 To 71/2022-832 z 15. novembra 2022 zamietnuté. Toto uznesenie bolo právnej zástupkyňi sťažovateľky doručené 30. decembra 2022.

12. Podľa názoru krajského súdu okresný súd vykonal všetky dostupné a potrebné dôkazy na náležité zistenie skutkového stavu veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti. V odôvodnení rozsudku uviedol, ktoré skutočnosti považoval za preukázané, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, existenciu ktorých skutočností pokladal vzhľadom na výsledky vykonaného dokazovania za vylúčenú alebo pochybnú a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení najmä tých dôkazov, ktoré si navzájom odporovali.

13. Krajský súd poukázal na to, že objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu podľa § 208 ods. 1 písm. a) až e) Trestného zákona, teda spôsoby týrania sú uvedené v tomto ustanovení. Páchateľ svojím zlým zaobchádzaním musí prejavovať vyšší stupeň surovosti, bezohľadnosti, bezcitnosti a okrem toho jeho konanie vzhľadom na intenzitu zlého zaobchádzania musí poškodená osoba pociťovať ako ťažké príkorie, musí byť daná istá trvalosť konania, aj keď sa, samozrejme, nevyžaduje, aby išlo o sústavné konanie.

14. Krajský súd nemá pochybnosť o správnosti zistenia okresného súdu o dôvodnosti postupu podľa § 285 písm. b) Trestného poriadku, pretože skutkový dej uvedený v obžalobe nie je trestným činom.

15. Trestným rozkazom okresného súdu č. k. 4 T 100/14 z 8. decembra 2014 bol bývalý manžel právoplatne odsúdený za prečin nebezpečného vyhrážania, ktorého sa dopustil voči sťažovateľke tak, že 5. júla 2014 o 14.00 h v byte na [REDAKOVANÉ] po predchádzajúcom požití alkoholu sa jej vyhrážal zabitím slovami „Zdochni, zabijem ťa, lebo nedopadneš dobre“, pričom jej vulgárne nadával a päšťou udrel do pravej časti tváre, následne chytil za pravú ruku, ktorú jej vytáčal, pričom druhou rukou ju chytil pod krk a hlavu jej vytáčal do pravej strany. Následne ju chytil obojmi rukami a niekoľkokrát ju udieral o stenu a sotil na zem, v dôsledku čoho sťažovateľka upadla na krátky čas do bezvedomia, čím u nej vzbudil dôvodnú obavu, že svoje vyhrážky uskutoční a spôsobil jej zranenia, a to pomliaždenie hlavy, podvrtnutie krčnej chrčtice a pomliaždenie oboch predlaktí s viacpočetnými podliatinami na oboch predlaktiach s dobou liečenia do 7 dní.

II. Argumentácia sťažovateľky

K namietanému porušeniu práva na ochranu pred krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním (čl. 16 ods. 2 ústavy, čl. 3 dohovoru a čl. 12 a čl. 13 dohovoru proti mučeniu):

16. Článok 3 dohovoru, ako aj ostatné relevantné ustanovenia z hmotnoprávneho hľadiska stanovujú, že nikto nesmie byť mučený alebo podrobený inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu. Toto právo je Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) považované za jedno z najdôležitejších a je chápané absolútne (teda nie sú z neho možné žiadne výnimky, a to za žiadnych okolností). Podporne sťažovateľka akcentuje na príslušnú judikatúru ESLP.

17. Tvrdenia sťažovateľky, podľa ktorých čelila násiliu znamenajúcemu kruté a neľudské zaobchádzanie zo strany bývalého manžela, boli v trestnom konaní podporené výpoveďami svedkov, ale najmä znaleckým posudkom psychológa, ktorý u nej diagnostikoval syndróm týranej osoby. Sťažovateľka a maloleté deti uvedené zaobchádzanie podrobne popísali tak orgánom činným v trestnom konaní, ako aj všeobecným súdom. Ich výpovede hodnotil znalec ako vierohodné a neboli u nich zistené podstatné sklony skresľovať prežité udalosti. Výpoveď sťažovateľky bola potvrdená aj výpoveďami kolegyň, ktoré na nej videli známky fyzického násillia, ale tiež susediek, ktoré často počuli krik. Bola podporená aj faktom, že bývalý manžel bol za násilné správanie voči sťažovateľke z 5. júla 2014 právoplatne odsúdený. Všeobecné súdy však odmietli dať výpovediam sťažovateľky ako obeť rodovo podmieneného násillia a jej maloletým deťom zodpovedajúcu váhu. Hodnotenie dôkazov bolo zaťažené predsudkami a stereotypizáciou žien zažívajúcich násillie. Vyššia váha sa prikladala výpovediam učiteliek maloletých detí, ktoré násillie nespozorovali, v protiklade k znaleckému posudku či k zisteniam ošetrojúcej lekárky.

18. Z kontextu celého činu je zjavné, že išlo o rodovo podmienené násillie z dôvodu, že sťažovateľka je žena. Predstavuje to diskriminačné zaobchádzanie s ňou ako so ženou.

19. Z procesnoprávneho hľadiska sťažovateľka poukazuje na to, že predložila hodnoverné tvrdenia zakladajúce dôvodné podozrenie o zlom zaobchádzaní v rozpore s čl. 3 dohovoru, čo zakladá pozitívny záväzok štátnych orgánov zabezpečiť vedenie účinného vyšetrovania.

20. Štátne orgány sú povinné konať okamžite po podaní sťažnosti (podnetu) a aj v prípade, ak im nebola doručená žiadna žiadosť (podnet), sú povinné konať z úradnej povinnosti, ak okolnosti nasvedčujú tomu, že k mučeniu či krutému a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu mohlo dôjsť. Vyšetrojúce osoby musia byť nezávislé na každom, kto je do udalosti zapojený. Vyšetrovanie musí byť účinné i v praxi, čo znamená, že v zásade musí byť schopné viesť k hodnovernému objasneniu okolností prípadu a musí byť schopné viesť k identifikácii a potrestaniu vinníkov, pričom nesmie byť bezdôvodne zdržiavané konaním či nečinnosťou štátnych orgánov. Vyšetrovanie musí byť ďalej promptné, teda má prebiehať účelne a bez priet'ahov tak, aby bolo možné zabezpečiť najlepšiu kvalitu dôkazov. Napokon konanie musí spĺňať podmienku dostatočnej miery verejnosti, aby bola zachovaná dôvera v dodržiavanie zásad právneho štátu vyšetrovateľmi, sťažovateľ musí mať právo navrhovať dôkazy, klásť otázky svedkom a podozrivým a mať prístup k vyšetrovaciemu spisu.

21. Pri aplikácii uvedených všeobecných procesnoprávných princípov na daný prípad sťažovateľka uvádza, že neboli dodržané minimálne dve požiadavky efektívneho vyšetrovania, a to požiadavka praktickej účinnosti vyšetrovania a požiadavka promptnosti konania.

22. Čo sa týka promptnosti konania, sťažovateľka poukazuje na to, že trestné konanie pred všeobecnými súdmi trvalo od podania obžaloby 19. júna 2015 do vynesenia konečného rozhodnutia (uznesenia krajského súdu z 15. novembra 2022) celkom 7 rokov a 5 mesiacov. Od skutku trvajúceho od roku 2012 do 4. júla 2014 po právoplatné rozhodnutie vo veci uplynulo 8 rokov a 4 mesiace.

23. Podľa názoru sťažovateľky išlo o bežné trestné konanie, ktoré nebolo nadmerne rozsiahle, čo sa týka dokazovania a počtu vypočutých svedkov. Ťažisko dokazovania prebehlo na okresnom súde po podaní obžaloby počas hlavných pojednávaní, ktoré trvali od 9. septembra 2015 do 15. apríla 2016, avšak po vynesení rozsudku 15. apríla 2016 bol tento následne 27. októbra 2016 zrušený pre pochybenie predsedníčky senátu, ktorá napriek vlastnej zaujatosti sa nedala vylúčiť z konania a rozhodovania v predmetnej trestnej veci. Toto pochybenie malo za následok, že už vykonané dokazovanie bolo potrebné opakovať pred iným senátom okresného súdu, a to počas hlavného pojednávania od 9. augusta 2017 až do 8. septembra 2021, teda 3 roky a 11 mesiacov.

24. Následne však bol rozsudok okresného súdu z 28. januára 2022 krajským súdom zrušený práve s odkazom na to, že vo veci je potrebné doplniť dokazovanie.

25. Uvedené procesné pochybenia a opakované rozhodovanie okresného súdu významne predĺžili celkovú dĺžku trestného konania, pričom táto celková dĺžka dokazuje, že konanie nebolo promptné v zmysle čl. 3 dohovoru.

K namietanému porušeniu práva na súkromný život (čl. 8 dohovoru a čl. 19 ods. 2 ústavy):

26. Článok 8 dohovoru sa vzťahuje aj na ochranu práv poškodených počas súdneho konania (J. L. proti Taliansku). EŠLP zistil porušenie čl. 8 dohovoru aj v prípadoch, ak súdny systém nereagoval rozhodným spôsobom na spáchanie závažného domáceho násillia. Osobitná zraniteľnosť obetí domáceho násillia (vrátane žien zažívajúcich násillie) a potreba aktívneho zapojenia štátu do ich ochrany bola zdôraznená v ustálenej judikatúre EŠLP (Bevacqua a S. proti Bulharsku, A. proti Chorvátsku).

27. V rámci aplikácie uvedených všeobecných princípov na daný prípad poukazuje sťažovateľka na to, že podľa ustálenej judikatúry má štát pozitívnu povinnosť ochrániť ju pred rodovo podmieneným násillím, a to aj prostredníctvom efektívneho vyšetrovania. Namietá, že v jej prípade všeobecné súdy efektívne vyšetrovanie voči bývalému manželovi nezabezpečili a neposkytli jej účinnú ochranu pred násillím, ktoré zasiahlo podstatným spôsobom do jej práva na súkromný život.

K namietanému porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy (čl. 13 v spojení s čl. 3 a 8 dohovoru):

28. Podľa judikatúry EŠLP právo na účinný prostriedok nápravy zahŕňa (okrem vyplatenia náhrady škody tam, kde je to vhodné) právo na dôsledné a efektívne vyšetrenie porušenia, pričom takéto vyšetrenie musí byť schopné viesť k identifikácii a potrestaniu zodpovedných osôb vrátane účinného prístupu k vyšetrovaciemu procesu pre sťažovateľa (Aydin proti Turecku).

29. Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie uplatnila obhájiteľné tvrdenia o rodovo podmienenom násilí, ktorému bola vystavená zo strany bývalého manžela, a je preto nesporné, že čl. 13 dohovoru je na daný prípad aplikovateľný.

30. Povinnosťou štátnych orgánov bolo vykonať účinné a efektívne vyšetrovanie sťažovateľkou oznámených skutkových okolností prípadu, k čomu však nedošlo. Jedným z dôvodov tohto stavu boli aj procesné pochybenia vedúce k neprimeranej dĺžke trestného konania, ale tiež bagatelizácia násilia páchaného na ženách a stereotypy, ktorými bolo rozhodovanie všeobecných súdov v tomto prípade zaťažené.

K namietanému porušeniu práva na ochranu pred diskrimináciou v spojení s právom na ochranu pred krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním, ako aj práva na ochranu pred zásahmi do súkromného a rodinného života [čl. 14 v spojení s čl. 3 a čl. 8 dohovoru, čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 ústavy, ale tiež čl. 2 písm. c) a e) dohovoru o diskriminácii žien]:

31. Z obžaloby a výpovedí sťažovateľky, ako aj viacerých svedkov, ale aj zo záverov znaleckého posudku znalca Beleša vyplýva, že sťažovateľka čelila zo strany bývalého manžela rodovo podmienenému násiliu. To samo osebe predstavuje diskrimináciu žien (pozri všeobecné odporúčanie č. 19 Výboru Organizácie spojených národov na odstránenie diskriminácie žien).

32. Znalec Beleš dospel k záveru, že sťažovateľka trpí syndrómom týranej ženy. Táto skutočnosť však bola všeobecnými súdmi bagatelizovaná, ich rozhodnutie je založené na zľahčovaní násilného správania a na stereotypizácii situácií domáceho násilia. Okresný súd dáva do popredia, že údajne dochádzalo k vzájomným útokom, pričom bližšie neskúma, či tieto neboli obrannou reakciou na násilné správanie.

33. Rodovo podmienené násilie páchané na ženách, ako aj nedostatočné vyšetrovanie a branie násilných osôb na zodpovednosť je na Slovensku systémovým problémom, ako to dokazujú podobné incidenty. V minulosti bolo zdokumentovaných viacero prípadov násilia páchaného na ženách aj s následkom smrti, ktoré neboli dostatočne vyšetrené (Kontrová proti Slovenskej republike, E. S. proti Slovenskej republike).

34. Sťažovateľka napokon argumentuje, že v prípade Slovenskej republiky ide o systematické zlyhanie povinnosti ochrániť ženy zažívajúce násilie a ich deti a viesť v prípade, že k násiliu dôjde, efektívne vyšetrovanie. Systematické zlyhanie je spôsobené celkovou atmosférou v spoločnosti, ktorá vedie k tomu, že zodpovedné štátne inštitúcie nie sú schopné adekvátne reagovať na špecifický kontext násilia páchaného na ženách. ESĽP už v minulosti systematické zlyhanie štátu vyhodnotil ako porušenie čl. 14 dohovoru (Opuz proti Turecku).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

35. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné

náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv postupom okresného súdu:

36. Na rozhodnutie o tej časti ústavnej sťažnosti, ktorá pre porušenie čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 3, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 dohovoru, čl. 12 a čl. 13 dohovoru proti mučeniu, ako aj čl. 2 písm. c) a e) dohovoru o diskriminácii žien postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 71/2015 a jeho rozsudkom z 18. mája 2022, nie je daná právomoc ústavného súdu.

37. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

38. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

39. Proti rozsudku okresného súdu č. k. 5 T 71/2015-794 z 18. mája 2022 bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, v dôsledku čoho právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky podľa ústavy, dohovoru, dohovoru proti mučeniu a dohovoru o diskriminácii žien mal na základe odvolania na to oprávneného prokurátora krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v danom štádiu konania vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že prokurátor možnosť podania odvolania ako riadneho opravného prostriedku aj využil.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením krajského súdu:

40. Odlišná je situácia vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 3, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 dohovoru, čl. 12 a čl. 13 dohovoru proti mučeniu, ako aj čl. 2 písm. c) a e) dohovoru o diskriminácii žien uznesením krajského súdu č. k. 6 To 71/2022-832 z 15. novembra 2022. Túto časť ústavnej sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

41. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

42. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov.

Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

43. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že argumentácia sťažovateľky týkajúca sa všetkých štyroch namietaných porušení práv (práva na ochranu pred krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním, práva na súkromný život, práva na účinný prostriedok nápravy, ako aj práva na ochranu pred diskrimináciou v spojení s právom na ochranu pred krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním a právom na ochranu pred zásahmi do súkromného a rodinného života) vo svojej podstate vytyka okresnému súdu a krajskému súdu dve okolnosti, a to jednak nesprávne hodnotenie vykonaného dokazovania (teda to, že okresný súd a krajský súd uverili bývalému manželovi, a nie sťažovateľke), ale tiež skutočnosť, že vyšetrovanie (konanie) nebolo promptné, keďže trvalo mnoho rokov.

44. Dá sa ustáliť, že po obsahovej stránke námietky sťažovateľky smerujú vlastne proti porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu a na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napriek tomu ale sťažovateľka namieta porušenia práv vyplývajúcich z bodu 1 prvej vety, teda zo špecifických ustanovení ústavy, dohovoru, dohovoru proti mučeniu a dohovoru o diskriminácii žien. Vychádza pritom z konkrétne označenej judikatúry ESĽP, z ktorej vyplýva, že súčasťou ňou označených práv sú aj požiadavky praktickej účinnosti vyšetrovania (konania), ako aj promptnosti vyšetrovania (konania).

45. V súvislosti so zabezpečením účinného vyšetrovania (konania) sťažovateľka zdôrazňuje závery ESĽP, podľa ktorých účinné vyšetrovanie mučenia či krutého a neľudského zaobchádzania znamená, že vyšetrovanie musí viesť k hodnovernému objasneniu okolnosti prípadu a k identifikácii a potrestaniu vinníka. Efektívne vyšetrovanie predpokladá snahu všetkými dostupnými prostriedkami zistiť v týchto prípadoch. Sťažovateľka dospieva k záveru, že požiadavka účinného vyšetrovania v danom prípade s poukazom na judikatúru ESĽP dodržaná nebola.

46. Podľa názoru ústavného súdu požiadavky charakterizujúce účinné vyšetrovanie mučenia či krutého a neľudského zaobchádzania vyplývajúce z judikatúry ESĽP (na ktorú sťažovateľka správne poukazuje) vo svojej podstate vlastne znamenajú povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov všetkými dostupnými prostriedkami zistiť skutkový stav tak, aby bolo možné čo najspolahlivejšie ustáliť, čo sa vlastne stalo. V danom prípade však sťažovateľka neuplatňuje žiadnu námietku vo vzťahu k rozsahu vykonaného dokazovania. Inými slovami, neoznačuje žiadne také dôkazy, ktoré mali a mohli byť vykonané, hoci vykonané neboli. Celá jej argumentácia je vlastne namietaním správnosti hodnotenia vykonaných dôkazov.

47. V uvedenej súvislosti sa javí ako zásadný záver krajského súdu, ktorý s odkazom na ustálenú súdnu prax uvádza, že pokiaľ súd postupuje pri hodnotení vykonaných dôkazov dôsledne podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku (t. j. hodnotí ich podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného

na starostlivom zvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo, ale aj súhrnne, pričom urobí logicky odôvodnené skutkové zistenia), nemôže ani odvolací súd napadnutý rozsudok zrušiť len preto, že sám na základe svojho presvedčenia hodnotí tie isté dôkazy s inými do úvahy prichádzajúcimi závermi.

48. Ústavný súd považuje za potrebné v danej súvislosti zdôrazniť, že so zásadným záverom krajského súdu sťažovateľka nijako vecne nepolemizuje a správnosť tohto záveru nespochybňuje, tým menej ho vyvracia.

49. Závery krajského súdu, podľa ktorých okresný súd v odôvodnení rozsudku uviedol, ktoré skutočnosti považoval za preukázané, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, existenciu ktorých skutočností pokladal vzhľadom na výsledky vykonaného dokazovania za vylúčenú alebo pochybnú a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení najmä tých dôkazov, ktoré si navzájom odporovali, a to v spojení s konkrétnymi skutkovými okolnosťami, sa javia ako dostatočné a presvedčivé z hľadiska ustálenia skutkového stavu na základe dôkazov vykonaných okresným súdom, ktorých rozsah a úplnosť ani sťažovateľka (rovnako ako prokurátor v podanom odvolaní) nenapáda.

50. Sťažovateľka ďalej namieta, že konanie vedené v trestnej veci proti bývalému manželovi nebolo promptné.

51. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na súdne konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na súdne konanie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie práva ešte mohlo trvať (I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02, II. ÚS 527/2022).

52. Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú. Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESĽP (Mazurek proti Slovenskej republike).

53. Je zrejmé, že ústavná sťažnosť namietajúca, inter alia, zbytočné prietahy v konaní, bola podaná po právoplatnom skončení trestného konania, čo vo svojich dôsledkoch znamená, že k odstráneniu stavu právnej neistoty (ktorý je cieľom základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov) už došlo, a to ešte pred podaním ústavnej sťažnosti, čo vedie k záveru o zjavnej neopodstatnenosti tejto námietky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu